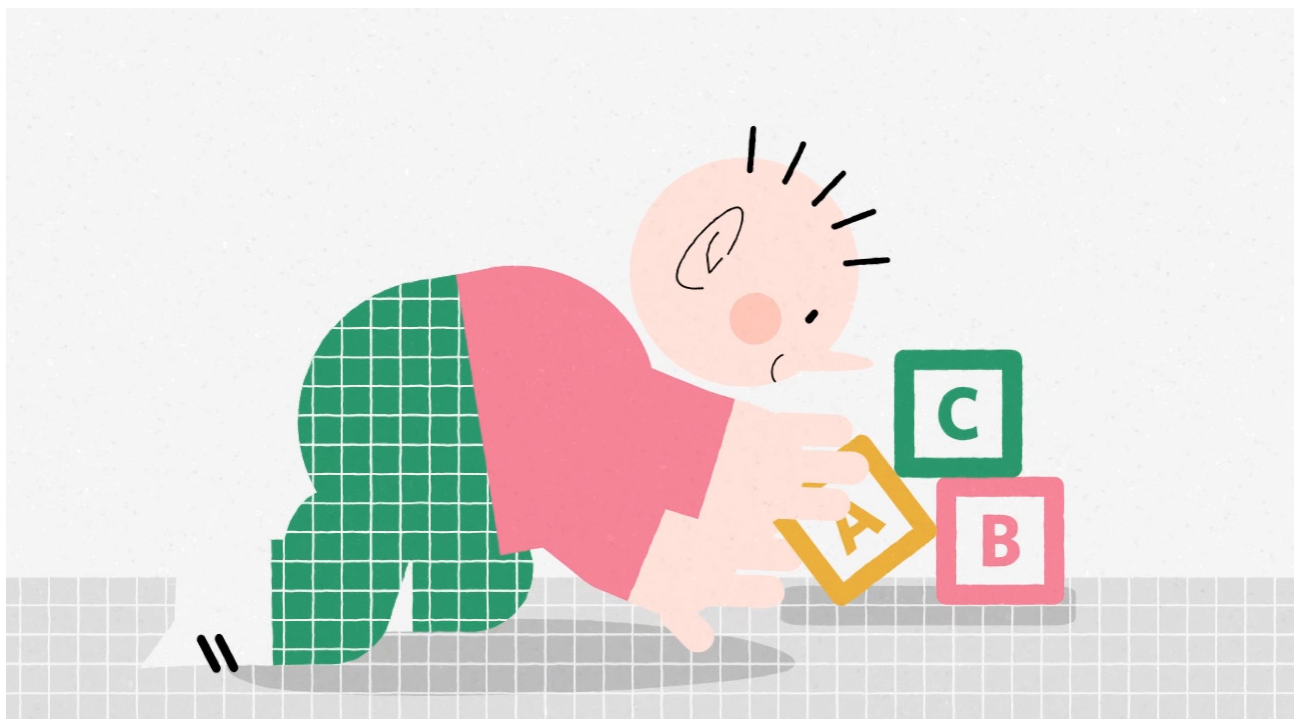

PIXI OG INTRODUKTION TIL TEMA:

Barnets selvvirksomhed gennem leg – dagplejerens stilladsering

Forskningsprojektet 'Leg i dagplejen - leg som en måde at blive til på'

UC SYD Forskning for FOA; foråret 2021

FOA

Selvvirksomhed som et væsentligt pædagogisk bidrag til at stilladsere børns leg i dagplejen og en væsentlig forståelse af afsæt for børns leg

Introduktion til begrebet 'Selvvirksomhed'

Selvvirksomhed er et pædagogisk begreb, der går flere hundrede år tilbage i tiden. Der er dog forsket i det siden, bl.a. i 1980'erne med begrebet selvforvaltning. Selvforvaltning dækker over barnets selvregulering men også selvbestemmelse og dermed ret til bestemmelse over egne handlinger.

I 2007 kom begrebet selvinitiering til, og her medtænkes den demokratiske proces i barnets selvvirksomhed. Barnets selvvirksomhed betyder, at barnet af sig selv handler i forhold til noget eller nogen. Det kan være barnet pusler alene med noget legetøj, barnet sidder eller står sammen med et andet barn eller flere andre børn.

Med barnets selvvirksomhed menes, at barnet af sig selv igangsætter handling baseret på den lyst, intention eller stræben, der opstår i barnet, som en reaktion på de stimuli barnet får, når det befinder sig i bestemte situationer. Selvvirksomheden sættes i værk, når barnet fysisk handler i overensstemmelse med denne lyst, intention eller stræben. Handlingen bliver nu barnets rettede handling, dvs., at det er en handling barnet foretager med intentionen om at opnå noget bestemt.

Selvvirksomhed i praksis

For at selvvirksomhed kan udfoldes, skal de optimale rammer og omgivelser omkring barnet være til stede. Fx må dagplejeren være bevidst om egen rolle i forhold til barnets mulighed for selvvirksomhed. Viden og fornemmelse herfor spiller en afgørende rolle i forhold til, hvornår dagplejeren skal trække sig tilbage og lade barnet være selv, og det modsatte.

Det ligger i barnets natur at afprøve, manipulere, eksperimentere og forsøge sig frem med ting og gennem relationer til andre børn eller voksne. Det har dagplejeren fokus på i sin daglige praksis og ved hvornår, der skal sættes ind i forhold til barnets handling som et forsøg på at få fat på et stykke legetøj eller handle ved at indgå i en relation.

Om at støtte selvvirksomhed

Det stiller krav til dagplejerens faglighed at kunne forudse barnets næste handling med henblik på enten at handle eller trække sig i forhold til barnets handling.

I forhold til dagplejerens valg om at interagere med barnets handling(er), må dagplejeren have fokus på fx, hvad er barnets intention i situationen i forhold til en bestemt fysisk ting eller i forhold til et andet barn.

Dagplejeren må observere rigtig meget på det enkelte barn i sin praksis og gennem fagligheden have- eller få en fornemmelse af, hvordan og med hvad, der skal sættes ind med. Skal det fx ske med en verbal opfordring til at kravle op, fortsætte legen i køkkenet eller sætter dagplejeren sig ned og hjælper barnet i gang med at blive aktiv indtil barnet handler selv, og altså bliver selvvirksomt.

Selvvirksomhed i projektet

Observationerne og analyserne af de indsamlede data i projektet viser, at dagplejeren er opmærksom på det enkelte barns selvvirksomhed. Dette kommer til udtryk ved fx ikke altid umiddelbart at tage initiativ til handling(er) overfor barnet, men i stedet skabe plads til, at barnet selv finder ud af, hvad det vil og har lyst til.

Dagplejeren har-, og viser gennem sin faglighed, blik for at stilladsere barnet i dets udøvelse af selvvirksomhed, enten alene eller sammen med andre. Det element af frihed er en væsentlig erfaring for barnet og rummer kimen til en gryende fornemmelse af selv at have indflydelse på egen situation.

Selvvirksomhed i en større kontekst

De politiske rammer omkring dagplejen som pædagogisk institution må også være demokratiske, således at dagplejeren har mulighed for, gennem sin faglighed, at arbejde med barnets selvvirksomhed.

Samtidig med at barnet lærer, hvordan det forholder sig i et demokrati ved fx lære at stå i kø ved vasken, vente på det bliver ens tur til at tale ved bordet, osv. Demokrati bør afspejles både i ramme og indhold i dagplejepsaksis.

UC SYD forskning for FOA

Foråret 2021

Forskningsprojektet 'Leg i dagplejen - Leg som en måde at blive til på'

Find baggrundsartikel og den animerede video til materialet på

ucsyd.dk/forskning/leg-og-legekultur-i-dagtilbud

foa.dk/forbund/temaer/p-aa/styrket-paedagogisk-laereplan

Kontakt

Tim Jørgen Larsen

Pædagoguddannelsen

7266 5422 | tjla@ucsyd.dk

UC SYD

Degnevej 16

6705 Esbjerg Ø

ucsyd.dk/forskning